

Sygn. akt IV CZ 7/14

POSTANOWIENIE

Dnia 21 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Maria Szulc

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa D. P.
przeciwko S. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 21 marca 2014 r.,
zażalenia strony pozwanej
na wyrok Sądu Okręgowego w O.
z dnia 17 października 2013 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Powód J. W. zlecił pozwanemu S. Sp. z o.o. wykonanie robót budowlanych w zakresie wyłożenia nawierzchnią poliuretanową placu zabaw. W pozwie domagał się od niego zwrotu zaliczki w wysokości 74 000 zł, z uwagi na rozwiązanie zawartej umowy. W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany podniósł zarzuty potrącenia i wniósł o oddalenie powództwa co do kwoty 70 729.88 zł. W toku postępowania, pismem procesowym z dnia 17 grudnia 2012 r. interwencją uboczną po stronie powodowej wniósł D. P., który przedłożył pisemną umowę nabycia od powoda w dniu 3 września 2012 r. wierzytelności stanowiącej przedmiot sporu. Jednocześnie oświadczył, że wstępuje do procesu na miejsce powoda, jeżeli pozwany wyrazi na to zgodę. Pozwany wyraził zgodę w piśmie procesowym z dnia 7 stycznia 2013 r. Na rozprawie w dniu 25 lutego 2013 r. D. P. cofnął swój wniosek o dopuszczenie go do sprawy w charakterze powoda, oświadczając, że chce występować jako interwenient uboczny. Stało się to pod nieobecność dotychczasowego powoda J. W., który był poinformowany o zgodzie pozwanego na wstąpienie D. P. Wyrokiem z dnia 11 marca 2013 r., w którym jako powód wymieniony był J. W., natomiast D. P. nie został wskazany w żadnej roli procesowej, Sąd Rejonowy w O. zasądził od pozwanego na rzecz powoda dochodzoną kwotę 74 000 zł i rozstrzygnął o kosztach postępowania, w tym o kosztach interwenienta ubocznego. W uzasadnieniu wyroku nie odniósł się do czynności wiążących się ze zgłoszeniem interwencji ubocznej i zmianą strony powodowej. Jako przyczynę uwzględnienia powództwa o zwrot zaliczki przyjął skuteczne odstąpienie powoda od umowy. Nie uwzględnił obu zarzutów potrącenia, uznając, że nie zostały spełnione wymagania znajdującego jeszcze zastosowanie w sprawie art. 479¹⁴ § 4 k.p.c., wymagającego aby zarzut taki był wykazany dokumentami.

Rozpoznający apelację pozwanego Sąd Okręgowy, który jako stronę powodową w swoim wyroku z dnia 17 października 2013 r. wskazał D. P., uchylił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji przyjmując, że zachodzi wypadek nierozpoznania istoty sprawy. Zwrócił uwagę, że w sprawie miało miejsce zgłoszenie interwencji ubocznej o charakterze samoistnym przez nabywcę dochodzonej wierzytelności, który może wstąpić do procesu na miejsce zbywcy,

stając się stroną procesową. Następstwo takie, stwierdził Sąd, wymaga zgody nabywcy oraz obu stron procesowych. W razie jej udzielenia nabywca przejmuje pozycję powoda, a zbywca występuje z procesu i postępowanie w stosunku do niego powinno być umorzone. Nie rozciąga się na niego ani powaga rzeczy osądzonej, ani zawisłość sporu. Sąd uznał, że w rozpatrywanej sprawie pozwany w sposób wyraźny zgodził się na zmianę powoda, a dotychczasowy powód wyraził zgodę w sposób konkludentny. Dokonana zmiana była nieodwracalna. Późniejsze cofnięcie zgody przez pozwanego (zapewne chodziło o cofnięcie oświadczenia przez D. P.) Sąd uznał za zdarzenie, które nie wywołało już skutku procesowego. W konsekwencji przyjął, że postępowanie z udziałem dotychczasowego powoda powinno zostać umorzone, należało natomiast rozpoznać powództwo nowego powoda, a skoro Sąd Rejonowy nie rozpoznał sprawy na rzecz właściwego powoda, to nie rozpoznał jej istoty. Sąd Okręgowy uznał, że uchybienie procesowe Sądu pierwszej instancji uniemożliwiło D. P. udział w procesie.

Pozwany S. sp. z o.o. zaskarżył zażaleniem wyrok Sądu Okręgowego, zarzucając naruszenie art. 355 § 1 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie. We wnioskach domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi II Instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za obie instancje, ewentualnie także o kosztach postępowania zażaleniowego, jeśli nie orzeknie o nich Sąd Najwyższy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 394¹ § 1¹ k.p.c., wprowadzony do kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), umożliwił poddanie kontroli instancyjnej prawidłowości uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Charakter tego zażalenia Sąd Najwyższy poddał analizie m.in. w postanowieniach z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 118/13, niepubl.; z dnia 9 stycznia 2014 r., V CZ 77/13, niepubl., z dnia 19 grudnia 2013 r., II CZ 86/13, niepubl., z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, niepubl. Wskazał w nich, że rolą Sądu Najwyższego

w postępowaniu zażaleniowym jest zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego i czy jego merytoryczne stanowisko uprawniało do podjęcia takiej decyzji procesowej. Przedmiot badania dokonywanego na skutek zażalenia ogranicza zakres dopuszczalnych zarzutów i powoduje, że zażalenie powinno skupiać się na kwestionowaniu wystąpienia przesłanek stosowania art. 386 § 4 k.p.c. Prawidłowość stanowiska prawnego sądu drugiej instancji pozostaje poza zakresem kontroli zażaleniowej. Dokonywana kontrola powinna mieć charakter formalny, skupiający się na ustanowionych w art. 386 § 4 k.p.c. przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w merytoryczne kompetencje sądu.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku przytoczył jako podstawę swojego orzeczenia art. 386 § 4 k.p.c., wskazując, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ rozstrzygnął o roszczeniu osoby, która utraciła status powoda, natomiast nie rozpoznał w ogóle roszczenia podmiotu, który pozostawał stroną powodową.

Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy interpretowane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22; z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, LEX nr 50750; z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260; a dnia 9 listopada 2012 r., Lex nr 1231340; z dnia 26 listopada 2012 r., I CZ 147/12, Lex nr 1284698 oraz wyroki tego Sądu z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315; z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003/3/36; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635.; z 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2). Nierozpoznanie żądania może być także skutkiem nieuwzględnienia przekształceń podmiotowych dokonanych w sprawie, prowadzących do zmiany stron i wyrażać się w rozpatrzeniu roszczenia przypisanego innemu podmiotowi niż to wynika ze stanu ukształtowanego w wyniku dokonanych zmian.

Taki stan rzeczy Sąd Okręgowy dostrzegł w rozważanej sprawie, a jego wystąpienie uzasadniało wydanie orzeczenia kasatoryjnego na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., oddalił zażalenie. Wobec niekończącego sprawy charakteru wydanego postanowienia nie zostało w nim zamieszczone orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego (art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹, art. 391 § 1 i art. 394¹ § 3 k.p.c.).